

บทความวิชาการ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของพยาบาลวิชาชีพ

ชวนณ สารข้าคำ* และ อารีย์วรรณ อ่วมตานี**

คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยเซนต์หลุยส์ แขวง ยานนาวา เขตสาทร กรุงเทพมหานคร 10120

บทคัดย่อ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีของประเทศชาติและสังคมโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพยาบาลวิชาชีพที่มีบทบาทสำคัญต่อนโยบายสาธารณะด้านสุขภาพและวิชาชีพการพยาบาล ที่จะถูกนำมาพัฒนาเป็นนโยบายหรือกฎหมายต่อไป พยาบาลวิชาชีพสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองได้หลายระดับโดยเริ่มต้นจากการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับองค์กรวิชาชีพ หรือการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ จะสามารถก่อให้เกิดผลลัพธ์ด้านคุณภาพการดูแล และคุณภาพระบบบริการสุขภาพของประชาชน ประเทศชาติ และสังคมโลก รวมไปถึงการเกิดผลลัพธ์ที่ดีต่อวิชาชีพการพยาบาล

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม/ การเมือง/ พยาบาลวิชาชีพ

* อาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยเซนต์หลุยส์กรุงเทพมหานคร

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

Political Participation of Professional Nurses

Chawapon Sarnkhaowkhom* and Areewan Oumtaneer**

Abstract

Political participation is important to national, economic, social and technological development. The political participation of professional nurses is especially important as they play a significant role in public health policy and future laws. Professional nurses can participate in political activities at several levels, from the professional level to local and national levels. Their participation can result in better quality of care and a better public health service system.

Keywords: Participation/ Politics/ Professional nurses

บทนำ

รัฐธรรมนูญถือเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศที่อยู่ภายใต้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยสำหรับในประเทศไทยรัฐธรรมนูญของไทยทุกฉบับกำหนดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนไว้ ทั้งการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจทางการเมือง หรือการตรวจสอบอำนาจรัฐ เป็นต้น (Duangwichai, 2008) การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงถือได้ว่าเป็นสิ่งที่ประชาชนผู้อาศัยอยู่ในประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยพึงกระทำเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนั้นการเมืองยังถือเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวและมีผลกระทบต่อชีวิตประจำวันของประชาชน (Boonthien, 2006) โดยเฉพาะการประกอบอาชีพของประชาชนที่การเมือง

ต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการควบคุม กำกับ ติดตามและดูแลทุกสาขาอาชีพ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในด้านต่างๆ ทั้งค่าจ้าง ตำแหน่งงาน และสวัสดิการต่างๆ เป็นต้น (Duangwichai, 2008) เช่นเดียวกับวิชาชีพการพยาบาล ที่การเมืองหรือรัฐบาลได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดให้พยาบาลวิชาชีพต้องปฏิบัติงานภายใต้กฎหมายวิชาชีพ ซึ่งในปัจจุบันกฎหมายวิชาชีพการพยาบาลของประเทศไทยคือ พระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. 2528 และแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2540 ดังนั้นการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพจึงมีขอบเขตภายใต้พระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. 2528 และแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2540

* Lecturer, Faculty of Nursing, Saint Louis College 19 South Sathorn Rd., Sathorn District, Bangkok 10120, Thailand.

** Assistant Professor, Faculty of Nursing, Chulalongkorn University, Bangkok 10330, Thailand.

ที่กำหนดไว้ และต้องมีคุณสมบัติของการเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ตรงตามมาตรฐานของสภาการพยาบาลจึงเห็นได้ว่ารัฐบาลหรือการเมืองนั้นได้เข้ามามีบทบาทหน้าที่ในการควบคุม กำกับ ติดตาม และดูแลพยาบาลวิชาชีพให้มีการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพพยาบาลและการผดุงครรภ์และในฐานะที่เป็นประชาชนที่อาศัยในประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยพยาบาลวิชาชีพจึงควรที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองตามบทบาทหน้าที่ที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้ อีกทั้งพยาบาลวิชาชีพยังสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองในฐานะบุคลากรผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านสุขภาพได้อีกด้วย โดยการผลักดันนโยบายสุขภาพต่างๆ ที่ก่อประโยชน์ต่อสุขภาพของประชาชน (Des Jardin, 2001) ดังแนวคิดสามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขาที่กล่าวถึงการผลักดันนโยบายสุขภาพจำเป็นต้องดำเนินการพร้อมกัน 3 ประการ คือ การสร้างความรู้ การเคลื่อนไหวทางสังคม และการเชื่อมต่อการเมือง ซึ่งพยาบาลวิชาชีพสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมได้ทั้งด้านการสร้างความรู้โดยการส่งเสริมป้องกัน รักษาและฟื้นฟูสุขภาพ การให้ความรู้การดูแลสุขภาพที่ถูกต้องให้กับประชาชน ในขณะเดียวกันยังสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหวทางสังคม และการเชื่อมโยงถึงฝ่ายนโยบายหรือฝ่ายการเมือง เพื่อให้เกิดการสนับสนุนอย่างเป็นทางการ การดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมในการผลักดันนโยบายสุขภาพ (Wasi, 2000) เพื่อก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีต่อระบบสุขภาพ สุขภาพของประชาชน คุณภาพระบบการบริการสุขภาพ และวิชาชีพการพยาบาล

ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองมีความหมายคล้ายคลึงกันตามทฤษฎี แนวคิด และประสบการณ์ของนักวิชาการทั้งภายในประเทศและต่างประเทศดังนี้

Milbrath & Goel (1977) ให้ความหมายการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นการกระทำของประชาชนด้วยความพยายามที่จะมีอิทธิพลต่อรัฐบาล หรือเพื่อการสนับสนุนทางการเมืองและรัฐบาล รวมไปถึงกิจกรรมที่

กระทำเพื่อการสนับสนุนและเกี่ยวกับพิธีการของรัฐบาลด้วย

Verban, Schlozman & Brady (1995) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นการกระทำโดยเจตนาที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินการของรัฐบาล ทั้งการกระทำทางตรงด้วยการลงมือปฏิบัติทางด้านนโยบายสาธารณะ หรือการกระทำที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินการของรัฐบาลทางอ้อมด้วยการเลือกบุคคลผู้ที่จะเข้าไปจัดทำนโยบายต่างๆ

Cramer (1998) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นการกระทำอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการตามแบบกระแสหลัก (Mainstream) หรือแบบนอกกระแส (Unconventional) โดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีความพยายามที่จะมีอิทธิพลต่อการทำงานของรัฐบาลทั้งทางตรงและทางอ้อม

Suthicharee (2001) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นการทำกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเมืองและการปกครองของประชาชนตามสิทธิที่ระบบทางการเมืองและกฎหมายได้กำหนดไว้ให้สามารถกระทำได้โดยต้องเกิดขึ้นด้วยความสมัครใจ เพื่อก่อให้เกิดอิทธิพลในการกำหนดนโยบายของภาครัฐทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

Dhamrongthanyawongsa (2004) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นการแสดงออกถึงการกระทำทางการเมือง มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญได้แก่ การกำหนดตัวของผู้ปกครองอันมาจากกระบวนการเลือกตั้ง การผลักดันด้านการตัดสินใจของรัฐบาล การวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาล และการชุมนุมและเคลื่อนไหวทางการเมือง

จากที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การดำเนินการหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ทางการเมืองของประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อมที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อก่อให้เกิดอิทธิพลต่อการดำเนินงานของรัฐบาล โดยเกิดขึ้นด้วยเจตนา ความสมัครใจ และเป็นสิทธิทางการเมืองและกฎหมายกำหนดไว้

การมีส่วนร่วมทางการเมืองกับวิชาชีพการพยาบาล

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของพยาบาลวิชาชีพมีประวัติศาสตร์ยาวนานมาตั้งแต่ ค.ศ. 1850 หรือในสมัยของฟลอเรนซ์ ไนติงเกล ด้วยการที่ฟลอเรนซ์ ไนติงเกล มีบทบาทสำคัญในการเป็นนักการเมืองที่ประสบความสำเร็จ (Consummate politician) (Hewlett, 2008) โดยเป็นผู้คนที่ใช้วิธีการทางการเมืองโน้มน้าวหรือจูงใจให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลทหารที่บาดเจ็บของตน ไม่ว่าจะเป็นผู้ได้บังคับบัญชา หรือเพื่อนร่วมงาน รวมไปถึงผู้จัดทำนโยบายสุขภาพของสหราชอาณาจักรได้เข้าใจและเห็นถึงความสำคัญถึงการดูแลสุขภาพ (Mason, Leavitt & Chaffee, 2002) นอกจากนี้ ฟลอเรนซ์ ไนติงเกลยังเป็นผู้เชี่ยวชาญเรื่องสุขภาพ เมื่อนายกรัฐมนตรีต้องการคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ หรือหน่วยงานภาครัฐต้องการร่างกฎหมายด้านสาธารณสุข จะส่งร่างกฎหมายสาธารณสุขนั้นมายังฟลอเรนซ์ ไนติงเกล จึงทำให้ฟลอเรนซ์ ไนติงเกลกลายเป็นผู้เชี่ยวชาญไม่เพียงแต่เรื่องสุขภาพและโรงพยาบาลเท่านั้น แต่ยังเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการออกกฎหมาย และการบัญญัติกฎหมายอีกด้วย (Brown, 1997)

นอกจากนี้ ยังมีพยาบาลวิชาชีพอีกหลายคนที่เป็นผู้นำในการกำหนดนโยบายสาธารณะด้วยการมีอิทธิพลทางการเมือง อาทิ Lillian Wald พยาบาลนักเคลื่อนไหวทางการเมืองและผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชนได้ก่อตั้งมูลนิธิ “Henry Street Settlement” ขึ้นในนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นสถานที่เพื่อจัดประชุมการจัดทำฉันทมติเพื่อการสร้างแผนช่วยเหลือผู้พลอยทั้งที่มีชีวิตอยู่ และที่กำลังจะเสียชีวิต รวมถึงการเป็นผู้ที่อยู่เบื้องหลังในการผลักดันรัฐบาลกลางเกี่ยวกับการพัฒนาสถานเด็กด้วย (Children’s Bureau) นอกจากนี้ยังมี Margaret Sanger พยาบาลวิชาชีพชาวอเมริกันซึ่งเป็นที่รู้จักในนามของผู้ผลักดันเรื่องการคุมกำเนิดและการวางแผนครอบครัวขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา ด้วยการเปลี่ยนทัศนคติของชาวอเมริกันเกี่ยวกับการคุมกำเนิดและการวางแผนครอบครัว อีกทั้งยังผลักดันให้มีการจัดตั้ง

คณะกรรมการร่างกฎหมายการคุมกำเนิดและจัดตั้งมูลนิธิการวางแผนครอบครัวแห่งชาติขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา (Mason, et.al., 2002) ดังนั้นพยาบาลวิชาชีพจึงสามารถเป็นผู้สร้างความแตกต่างด้านนโยบายสุขภาพผ่านกระบวนการทางการเมืองได้ (Betts, 2001) โดยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพยาบาลวิชาชีพจะก่อให้เกิดผลเชิงบวกทางด้านนโยบายสุขภาพ (Salvador, 2010) ดังนั้น วิชาชีพการพยาบาลกับการกำหนดนโยบายสุขภาพที่ถือเป็นนโยบายสาธารณะจึงเป็นสิ่งที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ นโยบายสุขภาพมีความเกี่ยวข้องและสำคัญอย่างมากสำหรับวิชาชีพการพยาบาล เนื่องจากการมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดระหว่างนโยบายทางการเมืองพยาบาลและนโยบายสุขภาพ (Scott & West, 2001) ไม่เพียงแต่มีอิทธิพลต่อภาวะสุขภาพของประชาชนคนไทย โดยการให้ความสำคัญกับการรวมพลังของพยาบาลวิชาชีพ เพื่อมุ่งสู่ระบบสุขภาพตามวิถีพอเพียง เพื่อสร้างสุขภาพดีให้กับประชาชนในชาติเท่านั้น แต่ยังส่งผลต่อการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพอีกด้วย

สำหรับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพยาบาลวิชาชีพไทย ส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกผู้แทนราษฎรและการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง (Indaung, Wichakun & Nantsupawat, 2015) การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายสุขภาพแห่งชาติ (Chitpakdee & Keitlertanpha, 2009) และการเป็นสมาชิกองค์กรวิชาชีพ เช่น สมาคมพยาบาลวิชาชีพต่างๆ แต่ส่วนน้อยที่มีส่วนร่วมทางการเมืองโดยการเป็นสมาชิกผู้แทนราษฎรซึ่งมีส่วนช่วยผลักดันการพัฒนาระบบบริการสุขภาพของประเทศไทย การตั้งพรรคในวัยรุ่น และหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าและการแก้ปัญหาเร่งด่วนของสาธารณสุข (Sarnkwawakum, 2016)

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพยาบาลวิชาชีพสามารถก่อให้เกิดผลลัพธ์ทางด้านนโยบาย โดยเฉพาะนโยบายสาธารณะทางด้านสุขภาพและผลลัพธ์ทางด้านวิชาชีพพยาบาล เนื่องจากการเมือง

ถือเป็นผู้กำหนดนโยบาย และยังเป็นปัจจัยสำคัญของกระบวนการนโยบายสาธารณะ ซึ่งหากพยาบาลวิชาชีพมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยอาจเริ่มต้นจากการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับองค์กรวิชาชีพ อาทิ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งคณะกรรมการสภาการพยาบาล เพื่อเป็นตัวแทนของวิชาชีพพยาบาลเข้าไปจัดทำนโยบายทางสุขภาพ นโยบายวิชาชีพการพยาบาล หรือการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ อาทิ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้กับผู้สมัครหรือพรรคการเมืองที่มีแนวคิดหรือนโยบายที่เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพของประชาชนและวิชาชีพการพยาบาล การผลักดันนโยบายต่างๆ ที่มีผลต่อสุขภาพของประชาชนและวิชาชีพการพยาบาล รวมถึงการนำเสนอปัญหาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของอัตราค่าจ้างที่ขาดแคลน ภาระงาน ค่าตอบแทนวิชาชีพ การปรับปรุงระบบสุขภาพ การส่งเสริมสุขภาพ การพัฒนาคุณภาพการดูแล รวมถึงปัญหาทางด้านการพยาบาลต่างๆ ให้แก่ผู้กำหนดนโยบาย หรือฝ่ายการเมือง ได้รับทราบเพื่อเป็นการปรับปรุงและพัฒนาจะสามารถช่วยให้ผลลัพธ์ทางบวกในด้านการดูแลสุขภาพ คุณภาพระบบการบริการสุขภาพ และการพัฒนาวิชาชีพการพยาบาลเกิดขึ้นได้อย่างต่อเนื่อง

บทบาทการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพยาบาลวิชาชีพ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของพยาบาลวิชาชีพสามารถก่อให้เกิดประโยชน์ต่อพยาบาลวิชาชีพ และวิชาชีพการพยาบาล รวมถึงผู้รับบริการทางสุขภาพ ซึ่ง Betts (2001) กล่าวว่าบทบาทการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพยาบาลวิชาชีพสามารถแบ่งได้เป็น 3 บทบาท ดังต่อไปนี้

1. บทบาทของพยาบาลในฐานะของการเป็นประชาชน (nurse citizens)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในฐานะเป็นประชาชนของพยาบาลวิชาชีพเป็นลักษณะของการนำมุมมองทางด้านการดูแลสุขภาพไปสู่การเลือกตั้งหรือเวทีสาธารณะที่ให้การสนับสนุนทางด้านสุขภาพ และการมี

ส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนโดยการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้กับผู้สมัครที่ให้การเลือกตั้งซึ่งให้การสนับสนุนด้านการพัฒนาปรับปรุงระบบสุขภาพ โดยพยาบาลวิชาชีพสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองในบทบาทของประชาชนด้วยวิธีการต่างๆ อาทิ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การเก็บข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาทางด้านสุขภาพและให้ข้อเท็จจริงแก่ฝ่ายการเมือง การมีส่วนร่วมในเวทีสาธารณะ การมีส่วนร่วมในชุมชนในฐานะผู้เชี่ยวชาญทางด้านสุขภาพ เป็นต้น

2. บทบาทของการเป็นพยาบาลนักเคลื่อนไหวทางการเมือง (nurse activists)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในฐานะของการเป็นนักเคลื่อนไหวทางการเมืองของพยาบาลวิชาชีพนั้นจะมีบทบาทมากกว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองในฐานะของการเป็นประชาชน และมีส่วนร่วมทางการเมืองบ่อยครั้งกว่าการกระทำในฐานะของการเป็นประชาชน โดยสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองในฐานะของนักเคลื่อนไหวทางการเมืองได้ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การเข้าร่วมเป็นสมาชิกในองค์กรทางการพยาบาลที่ทำงานทางด้านการเมือง การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาทางสุขภาพและวิชาชีพการพยาบาล การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการรณรงค์หาเสียง การลوبي่งผู้มีอำนาจในการตัดสินใจในปัญหาทางด้านสุขภาพหรือวิชาชีพการพยาบาล ด้วยการให้ข้อมูลที่สำคัญและตรงประเด็น การเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ปัญหาต่างๆ รวมไปถึงการจัดหาหรือเป็นพยานหลักฐานต่างๆ ในประเด็นปัญหาทางด้านสุขภาพหรือวิชาชีพการพยาบาล เป็นต้น

3. บทบาทของการเป็นพยาบาลนักการเมือง (nurse politicians)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในฐานะของการเป็นพยาบาลนักการเมืองเป็นลักษณะของการใช้ความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญของตนเองในเรื่องของสุขภาพ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และใช้ทักษะทางการบริหารในการทำงานในตำแหน่งหน้าที่ทางการเมือง

โดยที่การมีส่วนร่วมทางการเมืองในฐานะของการเป็นพยาบาลนักการเมืองนั้น สามารถกระทำได้โดยวิธีการดังนี้ คือ การเสนอตัวเพื่อเข้ารับตำแหน่งทางการเมืองจากการเลือกตั้ง การได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งคณะกรรมการกำกับดูแลในภาครัฐหรือภาคเอกชน รวมไปถึงการเป็นผู้กำหนดนโยบายที่สามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพด้านการดูแลสุขภาพ และวิชาชีพการพยาบาล เป็นต้น

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นถึงบทบาทของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพยาบาลวิชาชีพทั้ง 3 บทบาทนั้น สามารถสรุปได้ว่า บทบาทของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพยาบาลวิชาชีพทั้ง 3 บทบาทสามารถมีอิทธิพลต่อผลลัพธ์ทางด้านนโยบาย ทั้งในส่วนของนโยบายสาธารณะทางด้านสุขภาพ หรือนโยบายทางด้านวิชาชีพ ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองในฐานะของประชาชน นักเคลื่อนไหวทางการเมือง หรือการเป็นนักการเมืองก็สามารถช่วยในการพัฒนาทางด้านสุขภาพและวิชาชีพพยาบาลได้เช่นกัน

กิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพยาบาลวิชาชีพ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของพยาบาลวิชาชีพถือเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาทางการเมือง การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีของประเทศชาติและสังคมโลก รวมไปถึงการพัฒนาของวิชาชีพการพยาบาล ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพยาบาลวิชาชีพสามารถกระทำได้โดยผ่านกิจกรรมทางการเมืองดังนี้

1. การจัดตั้งพรรคการเมืองหรือการเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง

การจัดตั้งพรรคการเมืองหรือการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองถือเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเป็นทางการ เป็นการรวมกลุ่มของบุคคลที่มีความคิดเห็นทางการเมืองที่สอดคล้องหรือตรงกัน มีจุดมุ่งหมายในการปฏิบัติหน้าที่ของการบริหารและพัฒนาประเทศตามอุดมการณ์ของพรรค (Suthicharee, 2001) ซึ่งพยาบาล

วิชาชีพที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดตั้งพรรคการเมืองหรือการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองจะสามารถเป็นตัวแทนของประชาชนหรือวิชาชีพการพยาบาลในการนำปัญหา ข้อร้องเรียน และความต้องการของประชาชนและวิชาชีพการพยาบาลเข้าสู่กระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะนำไปสู่การพัฒนาประเทศและวิชาชีพพยาบาลได้ (Sarnkwawkum, 2016)

2. การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง

การใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองถือเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเป็นทางการอีกลักษณะหนึ่ง ซึ่งพยาบาลวิชาชีพสามารถใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองได้ โดยมีกฎหมายรองรับให้กระทำได้ด้วยการใช้สิทธิและเสรีภาพของประชาชน อาทิ การพูด การเขียน การอภิปราย เป็นต้น อีกทั้งยังถือเป็นการสื่อสารทางการเมือง (Political communication) ซึ่งรัฐบาลสามารถรับรู้ปัญหา ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะต่างๆผ่านการสื่อสารทางการเมืองของประชาชนได้

3. การแสดงมติเพื่อกำหนดนโยบายสาธารณะ

การแสดงมตินั้นเป็นเรื่องของการกำหนดนโยบายสาธารณะนั้น เมื่อรัฐกำหนดนโยบายสาธารณะเรื่องใดเรื่องหนึ่งขึ้นมา ก่อนที่จะประกาศใช้ รัฐจะต้องจัดเวทีการแสดงความคิดเห็นของประชาชนเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชน โดยมติของประชาชนจะแสดงออกมาในรูปแบบของประชามติ การเสนอร่างกฎหมาย และการเรียกร้องผ่านสื่อต่างๆ เช่น โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ เป็นต้น (Rattanasak, 2003) ซึ่งพยาบาลวิชาชีพสามารถแสดงมติได้ทั้งในบทบาทของการเป็นประชาชน และบทบาทของการเป็นพยาบาลวิชาชีพ โดยหากเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายสุขภาพ พยาบาลวิชาชีพผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านสุขภาพจะสามารถช่วยเหลือ ให้ข้อมูล หรือแสดงความคิดเห็นให้แก่ผู้กำหนดนโยบายได้เป็นอย่างดี

4. การเข้าร่วมกับองค์กรทางการเมือง

พยาบาลวิชาชีพสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองได้โดยการเข้าร่วมในองค์กรใดๆก็ตามทางการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่น หรือระดับชาติ โดยการมีส่วนนี้อาจอยู่ในลักษณะของการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง หรือการบริจาคเงิน รวมไปถึงการเข้าร่วมหรือการมีส่วนร่วมในกลุ่มด้วยความสมัครใจ ซึ่งองค์กรเหล่านี้ถือเป็นตัวแทนของประชาชนที่มีความสนใจและมีจุดยืนทางการเมือง และมีอิทธิพลต่อผลลัพธ์เชิงนโยบาย อาทิ กลุ่มอนุรักษนิยม (conservative) หรือกลุ่มเสรีนิยม (liberal) ซึ่งบางครั้งเรียกว่า “กลุ่มผลประโยชน์” หรือ “กลุ่มสนใจ” (interest groups) รวมถึงสมาคมทางวิชาชีพ (professions) เช่น สภาการพยาบาล และสมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทยฯ เป็นต้น

5. การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน

การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน (community activists) ถือเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างหนึ่งซึ่งเป็นการตั้งกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน สังคม หรืออาจเป็นการทำงานร่วมกันในกลุ่มบุคคลเพื่อจัดการปัญหาของชุมชน หรือสังคม รวมไปถึงการติดต่อเจ้าหน้าที่ภาครัฐเพื่อการแก้ไขปัญหาต่างๆของชุมชน หรือสังคม (Milbrath & Goel, 1977) พยาบาลวิชาชีพสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนได้ทั้งในฐานะของการเป็นผู้อยู่อาศัย หรือผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ พยาบาลวิชาชีพจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการติดต่อประสานงานกับภาครัฐหรือภาคเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาสุขภาพของประชาชนในชุมชน รวมไปถึงการเป็นแกนนำในการจัดทำโครงการทางด้านสุขภาพให้แก่ประชาชนในชุมชน

6. การเป็นคณะกรรมการของชุมชน

การเป็นคณะกรรมการของชุมชนถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะของการมีบทบาทในชุมชนอีกรูปแบบหนึ่งนอกเหนือจากการเข้าร่วม

กิจกรรมชุมชน อาทิ การเป็นคณะกรรมการจัดสรรเขต (zoning board) การเป็นคณะกรรมการการศึกษาของโรงเรียนในท้องถิ่น (local school board) หรือการเข้าร่วมการประชุมคณะกรรมการการปกครองท้องถิ่น หรือสภาการปกครองท้องถิ่น เป็นต้น (Verba, Schlozman & Brady, 1995) ซึ่งพยาบาลวิชาชีพสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบของการเป็นคณะกรรมการของชุมชนได้โดยการปฏิบัติหน้าที่ในคณะกรรมการของชุมชน เช่น คณะกรรมการพัฒนาโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล คณะกรรมการพัฒนาระบบสุขภาพระดับอำเภอ คณะกรรมการสุขภาพตำบล เป็นต้น

7. การติดต่อเฉพาะเรื่องกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ

การติดต่อเฉพาะเรื่องกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐทั้งในระดับประเทศและท้องถิ่นเพื่อให้เกิดการแก้ปัญหา ประเด็นต่างๆที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นหรือภายในประเทศ ถือเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองอีกรูปแบบหนึ่งของประชาชนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงออกทางความคิด ข้อเสนอแนะ และเรียกร้องให้เจ้าหน้าที่ของภาครัฐทำการพิจารณาทบทวนในประเด็นหรือปัญหาที่เกิดขึ้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้เป็นการติดต่อทางราชการ (contacting officials) ซึ่งเกี่ยวข้องกับเวลาและสถานการณ์ (Milbrath & Goel, 1977) ทั้งนี้ พยาบาลวิชาชีพสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบของการติดต่อเฉพาะเรื่องได้จากการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐในเรื่องหรือประเด็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อประชาชน ชุมชน สังคมหรือพยาบาลวิชาชีพโดยตรง อาทิ การติดต่อขอรับสวัสดิการ การเสียภาษีโรงเรือน การสร้างถนน การพัฒนาระบบสุขภาพท้องถิ่น เป็นต้น

8. การลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในการกำหนดนโยบายสาธารณะ หรือกำหนดทิศทางของประเทศ โดยการลงคะแนนเสียงให้แก่บุคคลที่ตนเห็นสมควรได้รับการเลือกตั้ง เข้าไปปฏิบัติหน้าที่ทางนิติบัญญัติหรือทำ

การบริหารประเทศตนเอง (Rattanasak, 2003) พยาบาลวิชาชีพมีส่วนร่วมในฐานะของประชาชนในการใช้สิทธิ์ของตนเพื่อเลือกตัวแทนเข้าไปทำงานในฐานะสมาชิกผู้แทนราษฎร

9. การรณรงค์หาเสียง

การรณรงค์หาเสียงเป็นหนึ่งในกระบวนการของการเลือกตั้งที่พยาบาลวิชาชีพสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ในฐานะของการเป็นประชาชน โดยการรณรงค์หาเสียงนั้นประกอบด้วย การชักจูง หรือ ชักชวนให้ผู้อื่นลงคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครที่ตนสนับสนุน การปฏิบัติงานให้แก่พรรคการเมืองหรือผู้สมัครเข้ารับ การเลือกตั้งที่ตนสนับสนุน การให้ความสนใจในการ เข้าร่วมประชุมหรือชุมนุมทางการเมือง การสนับสนุน พรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับการเลือกตั้งในช่วงที่มีการ รณรงค์หาเสียงเลือกตั้งสมาชิกผู้แทนราษฎร เป็นต้น

10. การเป็นผู้สื่อสารทางการเมือง

พยาบาลวิชาชีพสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ด้วยการเป็นผู้สื่อสารทางการเมือง (communicators) โดยทำกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการเมือง ได้แก่ การติดตามข่าวสารทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง การส่งข้อความสนับสนุนถึงผู้นำทางการเมือง การส่งข้อความแสดงการคัดค้านต่อผู้นำทางการเมือง การเข้าร่วมการเสวนาทางการเมือง การให้ความรู้หรือ กระจายความรู้ทางการเมืองหรือนโยบายแก่บุคคลอื่น และการแสดงความคิดเห็นต่อเจ้าหน้าที่ภาครัฐ เป็นต้น ซึ่งลักษณะของการเป็นผู้สื่อสารทางการเมืองนั้นจะมีการ แลกเปลี่ยนทางวาจาระหว่างบุคคล (verbal interchange) ซึ่งมีความจำเป็นที่ผู้สื่อสารทางการเมืองต้องมีระดับ การศึกษาสูง เข้าใจและทราบถึงข้อมูลเกี่ยวกับการเมือง อย่างถ่องแท้ และมีความสนใจทางการเมืองในระดับที่สูง ด้วยเช่นกัน (Milbrath & Goel, 1977) ซึ่งพยาบาลวิชาชีพ ถือเป็นบุคคลที่มีระดับการศึกษาในระดับวิชาชีพ สามารถ

พัฒนาความรู้ความเข้าใจทางการเมือง และความสนใจทางการเมืองได้ จึงสามารถที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในกิจกรรมของการเป็นผู้สื่อสารทางการเมือง ดังกล่าวได้

กิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้ง 10 กิจกรรมข้างต้น มีความครอบคลุมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในทุกระดับตั้งแต่ระดับท้องถิ่นไปจนถึงระดับชาติ อีกทั้งยังถือเป็นกิจกรรมที่สามารถกระทำได้ ตามการปกครองในระบอบประชาธิปไตยผ่านบทบาทของการเป็น ประชาชน นักเคลื่อนไหวทางการเมือง และการเป็น นักการเมืองซึ่งพยาบาลวิชาชีพสามารถมีส่วนร่วมทาง การเมืองในบทบาทดังกล่าวผ่านกิจกรรมทางการเมือง ทั้ง 10 กิจกรรมได้ตามสิทธิและเสรีภาพทางการเมือง เพื่อการพัฒนาทางด้านสุขภาพของประชาชน และวิชาชีพ การพยาบาล

สรุป

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของพยาบาลวิชาชีพผ่านบทบาทของการเป็นประชาชน นักเคลื่อนไหวทางการเมือง หรือนักการเมืองล้วนก่อให้เกิดผลลัพธ์ ทางด้านนโยบายสุขภาพและวิชาชีพการพยาบาล โดย การมีส่วนร่วมทางการเมืองของพยาบาลวิชาชีพ สามารถ เริ่มต้นจากระดับองค์กรวิชาชีพ ไปจนถึงการมีส่วนร่วม ทางการเมืองในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ผ่านกิจกรรม การมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้ง 10 กิจกรรมที่ครอบคลุม การมีส่วนร่วมทางการเมือง ในทุกระดับตั้งแต่ระดับ ท้องถิ่นไปจนถึงระดับชาติ อีกทั้งยังเป็นสิทธิและเสรีภาพ ทางการเมืองในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ผู้อยู่ภายใต้การปกครองในระบอบประชาธิปไตย และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพยาบาลวิชาชีพยังถือ เป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคลากรผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญทางด้านสุขภาพ ซึ่งจะช่วยให้เกิดผลลัพธ์ ที่ดีต่อระบบสุขภาพ สุขภาพของประชาชน คุณภาพระบบ การบริการสุขภาพ และการพัฒนาวิชาชีพการพยาบาล

References

- Betts, V.T. (2001). Nurses and political action. In Chitty, K.K. (Ed.), *Professional nursing: Concepts & challenges*. (3rd ed) (pp. 529-549). Philadelphia, P A: W.B. Saunders.
- Boonthien, S. (2006). *Decoding the health assembly towards the development of health of health policy*. (pp 13-23). Nonthaburi: Sahapatphaisan. (In Thai)
- Brown, P. (1997). *Florence Nightingale (People who have helped the world)*. Translated by Vampire. Bangkok: Samakkisarn Dokya Press. (In Thai)
- Chitpakdee, B. & Keitletnapa, P. (2009). Knowledge and involvement of professional nurses in the university hospitals regarding national health policy. *Thai Journal of Nursing Council*, 24(3), 70-80. (In Thai)
- Cramer, M. W. (1998). *Organized participation in nursing: A test of the civic voluntarism model*. (Doctoral dissertation). Available 28 May 2017, from ProQuest Dissertations and Theses database. (UMI No. 9903762).
- Des Jardin, K.E. (2001). Political involvement in nursing education and empowerment. *AORN Journal*, 74(4), 468-482.
- Dhamrongthanyawongsa, S. (2004). *Politics: Concepts and Development*. Bangkok: Semadhamma. (In Thai)
- Duangwichai, N. (2008). *Tables of the difference in Constitution of the Kingdom of Thailand BE 2540 to 2550 with a brief reason*. Bangkok: Office of the Secretary of the House of Representatives. (In Thai)
- Hewlett, C. L. (2008). *Political participation of nurses*. (Doctoral dissertation). Available 29 May 2017, from ProQuest Dissertations and Theses database. (UMI No. 3315131).
- Indaung, W., Wichaikun, O. & Nantsupawat, R. (2015). Factors predicting political participation among professional nurses in hospitals, Northern Region. *Nursing Journal*, 42(3), 147-157. (In Thai)
- Mason, D.J., Leavitt, J. K., & Chaffee, M. W. (2002). Policy and politics: A framework for action. In D. J. Mason, J. K. Leavitt & M. W. Chaffee (Eds.), *Policy & politics in nursing and health care* (pp. 1-18). St. Louis, MI: Saunders.
- Milbrath, L. W., & Goel, M. L. (1977). *Political participation: How and why do people get involved in politics?* (2nd ed.). Chicago, IL: Rand McNally College publishing.
- Rattanasak, T. (2003). *Public Policy*. Chiang Mai: Kanuengkanpim. (In Thai)
- Salvador, D. (2010). *Registered nurses perceptions and practices related to health policy*. Doctoral dissertation .Available 10 April 2017, from ProQuest Dissertations and Theses database. (UMI No. 3423253).
- Sarnkwawkum, P. (2016). *Experiences of being a politician of professional nurses*. Master's thesis in nursing science. Faculty of Nursing Chulalongkorn University, Thailand. (In Thai)
- Scott, C. & West, E. (2001). Nursing in the public sphere: Health policy research in a changing world. *Journal of Advanced Nursing*, 33(3), 387-395.

- Suthicharee, C. (2001). Participation of citizen. In Amorn Raksasad et al (Eds.), *Thai politics in constitutions for Thai citizen*(pp. 410-433). Bangkok: V. J. Printing. (In Thai)
- Thailand Nursing and Midwifery Council. (1997). *The Professional Nursing and Midwifery Act BE 2528 (revision BE 2540)*. Nonthaburi: Thailand Nursing and Midwifery Council. (In Thai)
- Verba, S., Schlozman, K., & Brady, H. (1995). *Voice and equality: Civic voluntarism in American politics*. Cambridge, M A: Harvard University Press.
- Wasi, P. (2000). *Health in human ideology*. Nonthaburi: Health System Research Institute. (In Thai)